

Rozporządzenie (WE) Nr 805/2004 w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego

Abstract

The purpose of this article is to present problems connected with the introduction of the European Enforcement Order to The European Union Member States. The article presents the changes, which are necessary to adjust the Polish law to the requirements of the EEO. This exhaustive study presents problems of the regulation of the procedure for the issue of the EEO – certificate in Poland. In addition it will be discussed the ordinary and extraordinary appeals and the problem of overruling of an EEO – certificate.

I. Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie instytucji europejskiego tytułu egzekucyjnego wprowadzonej rozporządzeniem (WE) Nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych³ (dalej: rozporządzenie ETE). Przedmiotem analizy

¹ Autorka jest doktorantką w Katedrze Prawa Ustrojowego Porównawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz adwokatem w Izbie Adwokackiej w Krakowie.

² Autor jest doktorantem w Katedrze Prawa Ustrojowego Porównawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz adwokatem w Izbie Adwokackiej w Krakowie.

³ Dz.U. UE z 2004 L 143/15.

będą kwestie związane ze sposobem rozumienia istoty ETE, zakresem przedmiotowym tego pojęcia i miejscem ETE w systemie prawnym polskiego postępowania cywilnego. Zasadniczo zostaną omówione przepisy normujące wydanie zaświadczenia ETE w Polsce oraz przepisy ustawy z dnia 17 lutego 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego wprowadzające zmiany do polskiego postępowania cywilnego związane z dostosowaniem prawa polskiego do rozporządzenia ETE⁴. Należy zaznaczyć, iż artykuł przedstawia poruszaną problematykę jedynie w zarysie i koncentruje się w głównej mierze na zmianach wprowadzonych do polskiej procedury cywilnej.

Na samym początku wskazać należy, iż rozporządzenie ETE nie wprowadza nowego jednolitego europejskiego tytułu egzekucyjnego, lecz reguluje uzyskiwanie przez krajowe tytuły egzekucyjne zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego pozwalające na ich bezpośrednio wykonywanie w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Nie oznacza to jednak, że wprowadzenie ETE nie miało większego znaczenia. Wręcz odwrotnie, doprowadziło do zacieśnienia współpracy między państwami członkowskimi Unii Europejskiej (za wyjątkiem Danii) oraz swobodnego przepływu orzeczeń⁵. Co więcej wejście w życie w dniu 21 stycznia 2005 r. rozporządzenia ETE doprowadziło do całkowitego zniesienia procedury *exequatur* (art. 5 rozporządzenia ETE). Oznacza to, że orzeczenie któremu nadano zaświadczenie ETE w państwie wydania ma podlegać uznaniu i wykonaniu w każdym państwie członkowskim bez konieczności stwierdzenia jego wykonalności w tym państwie i bez możliwości sprzeciwienia się jego uznaniu (za wyjątkiem ugód sądowych i dokumentów urzędowych). Cała procedura nadania orzeczeniu stwierdzającemu roszczenie bezsporne zostaje zatem przeniesiona do sądu państwa pochodzenia orzeczenia, po zbadaniu przez ten sąd przesłanek wydania zaświadczenia. Jeżeli zatem zostaną spełnione przesłanki nadania zaświadczenia ETE, wierzyciel będzie miał wybór, czy skorzystać z uproszczonej procedury na podstawie rozporządzenia ETE, czy też wykorzystać dotychczasową drogę zmierzającą do wykonania orzeczenia przez zastosowanie rozporządzenia Rady (WE) Nr 44/2001⁶.

⁴ Dz.U. Nr 66, poz. 466.

⁵ Zob. K. Weitz, *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych*, Warszawa 2009, s. 36.

⁶ Dz.U. UE z 2001 L 12, s. 1 ze zm.

II. Pojęcie europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych

Rozporządzenie ETE nie zawiera definicji europejskiego tytułu egzekucyjnego, niemniej jednak należałoby przyjąć, iż jest to zaświadczenie towarzyszące tytułowi egzekucyjnemu w postaci orzeczenia sądu, ugody zawartej przed sądem lub zatwierdzonej przez sąd⁷ oraz innemu tytułowi egzekucyjnemu (przez który rozumie się dokument urzędowy zdefiniowany w art. 4 ust. 3 rozporządzenia ETE)⁸, zapewniające swobodny przepływ takiego orzeczenia, ugody lub dokumentu w całej Unii Europejskiej. Tytuł egzekucyjny musi dotyczyć roszczeń bezspornych w sprawie cywilnej lub handlowej. Przez „roszczenie” należy rozumieć roszczenie o zapłatę konkretnej kwoty pieniężnej, która stała się wymagalna lub dla której termin wymagalności został określony w orzeczeniu, ugodzie sądowej lub dokumencie urzędowym (art. 4 ust. 2 rozporządzenia ETE). Natomiast za „roszczenie bezsporne” rozporządzenie ETE w art. 3 ust. 1 uznaje sytuacje, w których:

- a. dłużnik wyraźnie zgodził się co do niego poprzez uznanie lub w drodze ugody zatwierdzonej przez sąd lub zawartej przed sądem w toku postępowania;
- b. dłużnik nigdy nie wniósł przeciwko niemu sprzeciwu, zgodnie ze stosownymi wymogami proceduralnymi wynikającymi z prawa państwa wydania, w toku postępowania sądowego;
- c. dłużnik nie stawiał się ani nie był reprezentowany na rozprawie sądowej dotyczącej tego roszczenia, po początkowym zakwestionowaniu roszczenia w toku postępowania sądowego pod warunkiem, że takie zachowanie traktuje się jako milczące uznanie roszczenia lub uznanie faktów przedstawianych przez wierzyciela na mocy prawa państwa wydania;
- d. dłużnik wyraźnie zgodził się co do niego w dokumencie urzędowym.

Roszczenie musi zatem mieć charakter pieniężny aby mogło być uznane za bezsporne i spełniać jeden z warunków przedstawionych powyżej. Takimi roszczeniami będą roszczenia o zapłatę konkretnej kwoty wyrażonej w pieniądzu, a także roszczenia płatne

⁷ Rozporządzenia ETE nie stosuje się do: ugód zawartych w toku postępowania arbitrażowego (przed sądem polubownym), ugód zawartych przed organem administracji, układu zawartego w toku postępowania upadłościowego i naprawczego.

⁸ W polskim porządku prawnym dokumentem urzędowym, któremu można nadać zaświadczenie ETE będzie akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty określonej sumy pieniężnej na zasadzie art. 777 § 1. pkt 4–6 k.p.c. Nie jest natomiast dokumentem urzędowym w rozumieniu rozporządzenia o ETE decyzja administracyjna poprzez brak podpisu dłużnika na dokumencie. Nie można również uznać za dokument urzędowy bankowego tytułu egzekucyjnego, zaopatrzonego później w klauzulę wykonalności.

w ratach o ustalonej w orzeczeniu wysokości np.: roszczenia alimentacyjne albo dożywotnia renta. Nie rozciąga się ono natomiast, na sprawy skarbowe, celne lub administracyjne, ani dotyczące odpowiedzialności państwa za działania i zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej. Jak wynika z art. 2 ust. 2 rozporządzenia ETE nie ma ono również zastosowania do stanu cywilnego lub zdolności prawnej osób fizycznych, praw majątkowych wynikających ze stosunków małżeńskich, testamentów i dziedziczenia, upadłości, postępowania związanego z likwidacją niewypłacalnych spółek lub innych osób prawnych, porozumień sądowych, układów, a także innych analogicznych postępowań, ubezpieczeń społecznych oraz arbitrażu.

III. Zmiany w procedurze cywilnej

Podkreślić należy, iż zmiany wprowadzone przez ustawodawcę polskiego do Kodeksu postępowania cywilnego⁹ dotyczące europejskiego tytułu egzekucyjnego miały na celu dostosowanie polskich przepisów do rozporządzenia ETE¹⁰. Ustawodawca polski odpowiednie regulacje wprowadził w części pierwszej (art. 206 k.p.c.), w części trzeciej dodano Dział IIa Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego (art. 795¹–795⁵ k.p.c.), a także art. (820¹–820² k.p.c., art. 825 pkt 5 k.p.c., art. 840³ k.p.c.), w księdze czwartej części trzeciej dodano Tytuł III – Wykonalność orzeczeń sądów państw członkowskich Unii Europejskiej, ugód zawartych przed takimi sądami lub zatwierdzonych przez takie sądy oraz dokumentów urzędowych sporządzonych w tych państwach, opatrzonych zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego (1153¹–1153² k.p.c.). Wprowadzone zmiany miały zatem na celu m.in. spełnienie wymagań proceduralnych określonych w rozporządzeniu ETE, takich jak określenie sposobu i treści właściwych pouczeń, a także zmiany dotyczące sposobu wydawania zaświadczeń ETE, np.: wskazujące właściwy sąd i jego skład. Wprowadzono również procedury umożliwiające uchylenie postanowienia o wydaniu zaświadczenia ETE, na skutek jego bezzasadności oraz przepisy określające wykonalność orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych opatrzonych w państwie pochodzenia w zaświadczenie ETE¹¹. W tym miejscu należy wskazać,

⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.

¹⁰ Nastąpiło to poprzez uchwalenie ustawy nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 lutego 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego. Nowelizacja ta weszła w życie w dniu 6 maja 2006 r. wprowadzając do procedury cywilnej przepisy, które stosowane są w uzupełnieniu regulacji rozporządzenia ETE.

¹¹ J. Gołaczyński, *Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2007, s. 92.

iż w związku z nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r¹². został dodany art. 1153³ k.p.c. wprowadzający wyłączenie stosowania przepisów art. 1150–1152 k.p.c. w zakresie dotyczącym wykonalności orzeczeń, ugód oraz dokumentów urzędowych zaopatrzonych w zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego, z uwagi na wprowadzone zmiany Tytułu II części czwartej (Wykonalność orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych oraz ugód zawartych przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonych).

IV. Regulacje prawne dotyczące pouczeń

W celu zapewnienia, gwarantujących ochronę praw dłużnika, minimalnych standardów procedury, nadano nowe brzmienie art. 206 k.p.c. Wynika z niego obowiązek pouczeń strony pozwanej przez sąd o wszystkich aspektach postępowania. Polskie przepisy proceduralne przed nowelizacją (tj. art. 131 i n. k.p.c.) wypełniały standardy dotyczące jedynie doręczenia pozwanemu dokumentu wszczynającego postępowanie. Wśród tych regulacji brak było przepisu, który nakładałby na sąd obowiązek pouczenia pozwanego o niezbędnych czynnościach procesowych, które może on podjąć w celu obrony swych praw. Obecnie w świetle art. 206 § 2 k.p.c. sąd ma obowiązek równocześnie z doręczeniem pozwu i wezwaniem na pierwszą rozprawę pouczyć pozwanego o:

1. czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub w części, w szczególności o możliwości lub obowiązku wniesienia odpowiedzi na pozew, w tym o obowiązujących w tym zakresie wymaganiach, co do terminu i formy lub o możliwości przedstawienia swoich wniosków, twierdzeń i dowodów na rozprawie;
2. skutkach niepodjęcia takich czynności, w szczególności o możliwości wydania przez sąd wyr. zaocznego i warunkach jego wykonalności oraz obciążenia pozwanego kosztami postępowania;
3. możliwości ustanowienia przez pozwanego pełnomocnika procesowego i braku obowiązkowego zastępstwa przez adwokata lub radcę prawnego.

Powyższe pouczenia stosuje się odpowiednio, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., do wszystkich spraw cywilnych, bez względu na ich przedmiot oraz tryb, w którym są one rozpoznawane. Brak powyższego pouczenia może skutkować nawet nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c., ze względu na brak zagwarantowania stronie prawa

¹² Dz.U. Nr 234, poz. 1571. Ustawa weszła w życie 1 lipca 2009 r.

do obrony¹³. Aby więc wydane w Polsce orzeczenia, o których mowa w art. 12 ust. 1 rozporządzenia ETE, mogły w przyszłości być zaopatrywane w zaświadczenie ETE i w ten sposób łatwiej stać się wykonalne w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, niezbędne było wprowadzenie do polskiej procedury cywilnej w zakresie udzielanych pouczeń standardu zgodnego z przepisami rozporządzenia ETE.

Jeżeli chodzi o prawidłowość implementacji rozporządzenia ETE do prawa polskiego, to na gruncie art. 206 k.p.c. pojawiają się pewne wątpliwości. Artykuł 206 § 2 pkt 1 k.p.c. uwzględnia specyficzne wymogi dotyczące pouczenia o wniesieniu odpowiedzi na pozew w stosunku do niektórych rodzajów postępowań odrębnych. W postępowaniu nakazowym będzie to obowiązek pozwanego do wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty w terminie dwutygodniowym od otrzymania pozwu na podstawie art. 491 § 1 k.p.c.¹⁴ Podobnie będzie przy nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym – poprzez złożenie sprzeciwu na podstawie art. 502 k.p.c. Natomiast w postępowaniu uproszczonym będzie to obowiązek pouczenia pozwanego o powinności sporządzenia odpowiedzi na pozew na urzędowym formularzu na podstawie art. 505² k.p.c.

Nadto zwrócić należy uwagę, iż art. 206 k.p.c. wyłącza stosowanie art. 5 k.p.c., zgodnie z którym: „W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych”.

Wynika to z faktu, iż art. 206 k.p.c. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 5 k.p.c. i w związku z tym od obowiązku pouczenia, co do czynności procesowych nie wyłącza nawet fakt reprezentowania stron przez adwokata lub radcę prawnego. Pozwala to na wyprowadzenie wniosku, iż przesłanie tylko samej treści art. 206 k.p.c. nie pozwala na uznanie, że pozwany otrzymał odpowiednie pouczenie. Tym samym wyłącza możliwość wydania zaświadczenia ETE bez dokonania odpowiednich pouczeń proceduralnych w stosunku do dłużnika, ze względu na niespełnienie minimalnych standardów proceduralnych wymaganych przez rozporządzenie ETE¹⁵.

W praktyce pojawiała się również inna wątpliwość związana z pouczeniem pozwanego zgodnie z art. 206 k.p.c. Miała ona miejsce, gdy pozwany mieszkał w innym państwie członkowskim. W takim przypadku zgodnie z art. 1135⁵ k.p.c. należało pouczyć pozwanego o możliwości ustanowienia pełnomocnika procesowego, a w razie jego nieustano-

¹³ Tak też: M. Arciszewski, *Europejski Tytuł Egzekucyjny w teorii i praktyce*, Warszawa 2007, s. 92–93.

¹⁴ Por. J. Gołaczyński, *op.cit.*, s. 93.

¹⁵ Zob. T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, *Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2012, s. 986–987; K. Weitz, *op.cit.*, s. 221–228.

wienia o konieczności wskazania pełnomocnika do doręczeń, pod rygorem pozostawienia pism przeznaczonych dla pozwanego w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. W takiej sytuacji należało pouczyć stronę zarówno o treści, jak i konsekwencjach wynikających z art. 1135⁵ k.p.c. oraz art. 206 k.p.c. Jednakże w związku z wyrokiem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie C-325/11 *Krystyna Alder i Ewal Adler vs. Sabuna Orłowska i Czesław Orłowski* obowiązek wyznaczenia pełnomocnika do doręczeń pod rygorem pozostawienia pism w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia przez stronę zamieszkałą lub mającą miejsce pobytu poza terytorium Rzeczypospolitej ale w innym państwie członkowskim, określony w art. 1135⁵ k.p.c. został uznany za sprzeczny z rozporządzeniem nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2001 r. dotyczącym doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000¹⁶. Bezpośrednią konsekwencją komentowanego wyroku stanowi stwierdzenie niezgodności art. 1135⁵ k.p.c. z prawem unijnym. Z tego względu zachodzi pilna potrzeba wprowadzenia zmian w przepisach dotyczących stron mających miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedzibę w państwie członkowskim UE innym niż Polska¹⁷.

V. Procedura wydania zaświadczenia ETE

1. Przebieg postępowania

Postępowanie o wydanie zaświadczenia ETE wszczynane jest na wniosek wierzyciela. Ze względu na brak szczególnych unormowań w tym zakresie zarówno w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, jak i rozporządzeniu ETE, należy przyjąć, że wniosek powinien, odpowiadać wymogom przewidzianym dla każdego pisma procesowego wskazanym w art. 126 k.p.c. Jeżeli dotyczy on tytułu innego niż orzeczenie sądu bądź zawartej przed nim lub zatwierdzonej ugody, to do wniosku powinien być załączony także tytuł egzekucyjny. Sąd dokonując wstępnej analizy wniosku o nadanie zaświadczenia ETE musi najpierw ustalić, czy będzie mieć zastosowanie rozporządzenie ETE, a dokładniej, czy mieści się w jego zakresie zastosowania. Będzie to zależało od oceny zakresu przedmiotowego, podmiotowego, terytorialnego i czasowego rozporządzenia ETE, a także czy orzeczenie, ugoda sądowa lub dokument urzędowy, którego dotyczy,

¹⁶ Dz.U. UE z 2007 L 324, s. 79.

¹⁷ Zob. projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Sejm RP VII kadencji Nr druku: 1272).

będzie spełniało kryterium roszczenia bezspornego. Jeżeli orzeczenie, ugoda sądowa lub dokument urzędowy odpowiada wymaganiom rozporządzenia ETE tylko w niektórych swych częściach, wtedy zaświadczenie ETE wystawiane jest tylko dla tych części orzeczenia, tzw. częściowy Europejski Tytuł Egzekucyjny zgodnie z dyspozycją art. 8 rozporządzenia ETE. Do wydania częściowego zaświadczenia ETE nie jest potrzebny osobny wniosek strony, ponieważ sąd bada z urzędu przesłanki wydania ETE oceniając: czy zostały one spełnione co do całości roszczenia, czy tylko co do jego określonej części. Rozporządzenie o ETE przewiduje również możliwość wydania zaświadczenia ETE odnośnie tej części orzeczenia, która dotyczy kosztów związanych z postępowaniem sądowym. Zgodnie z art. 7 rozporządzenia ETE, jeżeli orzeczenie zawiera wykonalną decyzję w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym, w tym odsetek, należy nadać mu zaświadczenie ETE chyba, że dłużnik wyraźnie sprzeciwił się obowiązkowi poniesienia tych kosztów w toku postępowania sądowego, zgodnie z przepisami prawa państwa wydania.

Kwestią budzącą pewne wątpliwości zarówno w doktrynie prawa jak i orzecznictwie okazała się problematyka dotycząca zakresu czasowego stosowania rozporządzenia ETE. Rozporządzenie ETE ma zastosowanie tylko do orzeczeń wydanych po dniu 21 stycznia 2005 r., zgodnie z art. 26 rozporządzenia ETE. Natomiast z wnioskiem o wydanie zaświadczenia ETE można zwracać się do sądu dopiero od dnia 21 października 2005 r. zgodnie z art. 33 rozporządzenia ETE¹⁸. Właśnie te przepisy wzbudziły najwięcej wątpliwości. Z jednej strony pojawił się pogląd, że rozporządzenie ETE może znaleźć wyłącznie zastosowanie w sprawach, w których pozew został wniesiony do sądu po 21 stycznia 2005 r., a orzeczenie zostało wydane po 21 października 2005 r. Z drugiej strony powstały wątpliwości, czy rozporządzenie ETE ma zastosowanie wyłącznie do orzeczeń, ugód sądowych oraz dokumentów urzędowych wydanych po wejściu w życie rozporządzenia ETE, czy od dnia jego stosowania. Powyższe wątpliwości absolutnie nie powinny się pojawiać, ponieważ zgodnie z art. 26 w zw. z art. 33 rozporządzenia ETE właściwe jest tu przyjęcie, że datą graniczną jest 21 stycznia 2005 r.¹⁹. Zatem wydaje się, iż jedynym wymogiem, który ma znaczenie dla rozstrzygnięcia, czy rozporządzenie ETE może być w określonym wypadku zastosowane, jest wydanie orzeczenia, ugody sądowej albo dokumentu urzędowego po dniu 21 stycznia 2005 r. Natomiast inne wymogi, takie jak: data wniesienia pozwu, wniosku lub innego dokumentu wszczynającego postępowanie, czy też data zawarcia ugody zatwierdzonej przez sąd po 21 stycznia 2005 r. – pozostają bez wpływu

¹⁸ J. Gołaczyński, *op.cit.*, s. 239.

¹⁹ Tak też: M. Arciszewski, *op.cit.*, s. 45.

na możliwość zastosowania rozporządzenia ETE. Takie też stanowisko przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 maja 2009 r. w sprawie I BP 23/08, który stwierdził, że:

Jest niesporne, że nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym został wydany przez Sąd pierwszej instancji dnia 16 marca 2005 r., a zatem po dniu wejścia w życie rozporządzenia. W konsekwencji należy stwierdzić, że rozporządzenie to ma zastosowanie do „orzeczenia wydanego” w dniu 16 marca 2005 r. Wykładni tej nie sprzeciwia się art. 33 akapit drugi rozporządzenia, zgodnie z którym „niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 21 października 2005 r., z wyłączeniem art. 30, 31 i 32, które stosuje się od dnia 21 stycznia 2005 r.”. Ten ostatni przepis należy bowiem rozumieć w ten sposób, że wierzyciele od dnia 21 października 2005 r. mogą żądać wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla stwierdzających ich roszczenia orzeczeń sądowych, między innymi takich jak w niniejszej sprawie, wydanych po dniu 21 stycznia 2005 r.

Przemawia za takim stanowiskiem także postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w sprawie I ACz 92/09:

Nie może być wydane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego na podstawie rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europy i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz. Urz. UE. L.2004 nr 143, str. 15) w odniesieniu do nakazu zapłaty, który w części bezspornej uprawomocnił się przed jego wejściem w życie.

Odnosząc się natomiast do właściwości sądu w zakresie wydania zaświadczenia ETE, należy odwołać się do przepisu art. 795¹ k.p.c., zgodnie z którym właściwość ta uzależniona jest od rodzaju tytułu egzekucyjnego, a w szczególności od tego czy jest to tytuł egzekucyjny w postaci orzeczenia sądu, ugody zawartej przed sądem lub zatwierdzonej przez sąd czy też inny tytuł egzekucyjny. Do pierwszej grupy tytułów egzekucyjnych należą: orzeczenia sądowe tj. wyroki, postanowienia (w tym również postanowienia o ustaleniu kosztów procesu, które może wydawać zarówno sąd jak i referendarz sądowy), nakazy zapłaty. Zatem podsumowując ten wątek, będą to wszelkiego rodzaju orzeczenia sądów powszechnych zapadłe w postępowaniu cywilnym lub karnym, prawomocne lub natychmiast wykonalne, w tym orzeczenia wydane przez referendarza sądowego, ugody sądowe zawarte w postępowaniu karnym i cywilnym oraz ugody pozasądowe zatwierdzone przez sąd powszechny. To ostatnie sformułowanie odnosi się do ugód zawartych przed komisjami pojednawczymi w zakładzie pracy oraz do ugód zawartych przed mediatorem²⁰. Zgodnie z art. 795¹ § 1 k.p.c. dla wymienionej

²⁰ A. Marciniak, *Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do artykułów 506–1088*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2006, s. 687.

powyżej grupy tytułów egzekucyjnych wydanie zaświadczenia ETE jest możliwe, jeżeli spełniają one warunki określone w „przepisach odrębnych”, tj. przepisach rozporządzenia ETE. Do drugiej grupy, czyli do innych tytułów egzekucyjnych należą tytuły egzekucyjne sporządzone w formie dokumentów urzędowych. Definicja dokumentu urzędowego określona została w art. 4 ust. 3 rozporządzenia ETE. Takimi tytułami są akty notarialne wymienione w art. 777 § 1. pkt 4–6 i § 2 k.p.c. Natomiast nie są nimi bankowe tytuły egzekucyjne²¹ oraz decyzje administracyjne. Wydanie dla tej grupy tytułów egzekucyjnych zaświadczenia ETE możliwe jest wówczas, gdy tytuły te spełniają warunki określone w rozporządzeniu ETE. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że wydanie zaświadczenia ETE jest niedopuszczalne, w szczególności co do tytułów egzekucyjnych w postaci wyroków i ugód pochodzących od sądu polubownego (zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 pkt b i d rozporządzenia ETE). Dla pierwszej grupy tytułów egzekucyjnych właściwy jest sąd, który wydał orzeczenie albo przed którym została zawarta ugoda lub który zatwierdził ugodę na podstawie art. 795¹ § 1 k.p.c. W związku z tym, właściwy funkcjonalnie może być zarówno sąd rejonowy jak i sąd okręgowy rozpoznający sprawę w pierwszej instancji²². Dla drugiej grupy, tj. innych tytułów egzekucyjnych właściwy jest na podstawie art. 795¹ § 2 k.p.c. sąd rejonowy, w którego okręgu tytuł egzekucyjny został sporządzony. Sąd, który wydał zaświadczenie ETE jest również właściwy do rozstrzygnięcia o uchyleniu lub sprostowaniu tego zaświadczenia (art. 795⁴ § 1 k.p.c. i art. 10 ust. 1–3 rozporządzenia ETE). Przy czym zgodnie z dyspozycją art. 795² k.p.c., w przedmiocie wydania zaświadczenia ETE sąd orzeka w składzie jednego sędziego, niezależnie od tego, w jakim składzie rozpoznał sprawę. Wydanie zaświadczenia ETE następuje w drodze postanowienia. Do postanowień w przedmiocie wydania zaświadczenia ETE należą zarówno postanowienia o wydaniu zaświadczenia, o odmowie jego wydania, jak i postanowienia o uchyleniu zaświadczenia. Ustawodawca nie rozstrzygnął, czy wydanie postanowienia w przedmiocie wydania zaświadczenia ETE powinno nastąpić na posiedzeniu jawnym, czy dopuszczalne jest wydanie na posiedzeniu niejawnym. W związku z powyższym, wobec braku wyraźnej regulacji w tym zakresie należy odwołać się do przepisów postępowania egzekucyjnego, a dokładnie do art. 766 k.p.c. zgodnie, z którym:

²¹ Inaczej: M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do artykułów 506–1217*, Warszawa 2007, s. 487 oraz A. Marciniak, *op.cit.*, s. 687.

²² Zob. M. Radwan, *Praktyczne problemy postępowania o wydanie zaświadczenia o Europejskim Tytule Egzekucyjnym*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2007, nr 11, s. 17.

Sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób. W sprawach tych sąd wydaje orzeczenia w formie postanowień.

Skomentować trzeba jeszcze kwestię przesłanek, których spełnienie wymagane jest do wydania zaświadczenia ETE bądź stanowiące podstawę do odmowy jego wydania. Ich analiza prowadzi do wniosku, że w postępowaniu o wydanie zaświadczenia ETE sąd dokonuje ich oceny na podstawie akt postępowania. Jeżeli tytuł egzekucyjny spełnia tylko częściowo wymagania rozporządzenia ETE, wydaje się częściowy ETE na podstawie art. 8 w zw. z art. 24 ust. 3 i art. 25 ust. 3 rozporządzenia ETE. Jeżeli roszczenie pieniężne nie jest bezsporne lub zachodzą inne okoliczności uniemożliwiające wydanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, sąd na podstawie art. 795³ § 1 k.p.c. wydaje postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia ETE, które doręcza się wyłącznie wierzycielowi. Przyjęte rozwiązanie należy ocenić jako właściwe, skoro z postanowienia o odmowie wydania zaświadczenia ETE nie wynikają dla dłużnika żadne negatywne konsekwencje. Natomiast ze względu na brak wyraźnego uregulowania dotyczącego postanowienia uwzględniającego wniosek o wydanie zaświadczenia ETE, doręcza się je z urzędu obu stronom (tj. wierzycielowi i dłużnikowi) na zasadach ogólnych, wynikających z art. 357 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Z kolei przepis art. 795⁴ § 2 k.p.c. stanowi, że dłużnik może zgłosić wniosek o uchylenie zaświadczenia ETE w terminie miesięcznym od dnia doręczenia mu postanowienia o wydaniu zaświadczenia ETE. Stanowisko to nie zasługuje na aprobatę, ponieważ umożliwia ono dłużnikowi przygotowanie się do egzekucji i podjęcie działań mających na celu uszczuplenie lub całkowite wyzbycie się posiadanego majątku. Zatem przy wydawaniu zaświadczenia ETE ustawodawca odszedł od rozwiązania zastosowanego przy nadawaniu klauzuli wykonalności, gdzie termin do wniesienia zażalenia biegnie dla dłużnika od daty doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (art. 795 § 2 k.p.c.). Jest to związane z faktem, iż postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności nie doręcza się dłużnikowi. Postanowienie takie doręcza się dłużnikowi dopiero wraz z zawiadomieniem o wszczęciu egzekucji, ze względu na fakt, iż dłużnik nie jest uczestnikiem postępowania o nadanie klauzuli wykonalności. Tak więc jedynie ustanowienie przez dłużnika pełnomocnika procesowego, będzie powodować, że wystarczające będzie doręczenie postanowienia o wydaniu zaświadczenia ETE do jego rąk (art. 91 pkt 2 k.p.c.). Przy czym sąd doręczając odpis postanowienia dłużnikowi będzie musiał stosować procedurę dotyczącą doręczeń wskazaną w rozporządzeniu Nr 1393/2007. Stąd też wydając postanowienie o wydaniu wykonalnemu orzeczeniu, ugodzie sądowej lub dokumentowi urzędowemu zaświadczenia ETE, sąd powinien do niego załączyć wypełniony w języku polskim formularz zaświadczenia ETE, stanowiący załącznik numer I, II lub III do rozporządzenia ETE, w zależności od tego, w jaki rodzaj

tytułu egzekucyjnego zaopatrywane jest zaświadczenie ETE. Zgodnie, z art. 9 ust. 2 rozporządzenia ETE zaświadczenie sporządza się w takim języku, w jakim sporządzone zostało orzeczenie, ugoda sądowa lub dokument urzędowy, a odpis postanowienia sąd doręcza wierzycielowi wraz z zaświadczeniem ETE²³.

2. Zażalenie

Kolejną kwestią uregulowaną w art. 795³ k.p.c. jest problematyka dotycząca zażalenia. Z artykułu 795³ § 2 k.p.c. wynika, że na postanowienia o odmowie wydania zaświadczenia ETE przysługuje zażalenie tylko i wyłącznie wierzycielowi w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia. Takie rozwiązanie wydaje się właściwe, ze względu na brak interesu dłużnika w skarżeniu takiego postanowienia. Uwzględniając, że wniosek podlega opłacie sądowej w wysokości stałej, wynoszącej 50 zł (art. 71 pkt 8 u.k.s.c.), należy przyjąć, że zażalenie na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia ETE będzie podlegało opłacie w kwocie 30 zł na podstawie art. 19 ust. 3 pkt 2 u.k.s.c. w zw. z art. 20 ust. 1 u.k.s.c. W przypadku uwzględnienia zażalenia sąd wyda zaświadczenie ETE na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. Na postanowienie o wydaniu zaświadczenia ETE nie przysługuje zażalenie, ani inny środek zaskarżenia. W tym zakresie znajduje zastosowanie art. 10 ust. 4 rozporządzenia ETE, który stanowi, że od wydania zaświadczenia ETE nie przysługuje żadne odwołanie. Nie oznacza to jednak, że dłużnik nie dysponuje żadnymi środkami ochrony prawnej, ponieważ może on wystąpić z żądaniem sprostowania lub uchylenia zaświadczenia ETE.

3. Środki zaskarżenia nadzwyczajne

Punktem wyjścia do rozważań nad możliwością wniesienia środka zaskarżenia nadzwyczajnego jest odpowiedź na pytanie, czy w ogóle dopuszczalne jest złożenie przez wierzyciela skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu drugiej instancji odmawiającego wydania zaświadczenia ETE? Odpowiadając na to pytanie stwierdzić należy, iż nie jest dopuszczalne złożenie skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu drugiej instancji odmawiającego wydania zaświadczenia ETE wobec faktu, iż przepisy dotyczące wydania zaświadczenia ETE uregulowane zostały w części poświęconej procedurze egzekucyjnej, są więc postanowieniami z zakresu postępowania egzekucyjnego i dotyczą tego postępowania. Do zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego będzie więc mieć zastosowanie

²³ Z. Miczek, *Europejski Tytuł Egzekucyjny – postępowanie sądowe*, „Prawo i Podatki Unii Europejskiej” 2006, nr 9, s. 50.

art. 767⁴ § 2 k.p.c., zgodnie z którym: „na postanowienie Sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia, skarga kasacyjna nie przysługuje” (tak też: Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 stycznia 2010 r. w sprawie IV CZ 113/09²⁴).

Nie jest również możliwe złożenie skargi o niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia wobec brzmienia art. 767⁴ § 3 k.p.c. W tej kwestii wypowiedział się także Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie II CNP 76/10:

1. Uzyskanie prejudykatu stwierdzającego, że prawomocne orzeczenie, które wyrządziło szkodę jest niezgodne z prawem, jest warunkiem dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa tylko w przypadku tych orzeczeń sądowych, co do których można wnieść skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, tj. wyroków, postanowień w postępowaniu nieprocesowym orzekających co do istoty sprawy kończących postępowanie w sprawie oraz innych orzeczeń w stosunku do których przepisy szczególne przewidują możliwość wniesienia takiej skargi, np. w art. 1148¹ § 3 k.p.c., czy art. 1151¹ § 3 k.p.c. W przypadku pozostałych prawomocnych orzeczeń – co do których nie jest dopuszczalna skarga o stwierdzenie ich niezgodności z prawem – nie jest konieczne uzyskanie takiego prejudykatu jako warunku dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej od Skarbu Państwa. 2. Wprawdzie postępowanie klauzulowe jest postępowaniem specyficznym w tym sensie, że stanowi swego rodzaju pomost pomiędzy postępowaniem rozpoznawczym i egzekucyjnym, to jednak przyjąć należy, że jest objęte normą zawartą w art. 767⁴ § 3 k.p.c.

Należy jedynie nadmienić, iż przed zmianą Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 22 lipca 2010 r., która weszła w życie z dniem 25 września 2010 r.²⁵ (zmiany objęły m.in. przepisy dotyczące skargi o niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia, uregulowane w postępowaniu rozpoznawczym k.p.c., oraz zmiany § 3 art. 767⁴ k.p.c.) istniała możliwość złożenia skargi o niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia w celu uzyskania prejudykatu warunkującego dochodzenie odszkodowania od Skarbu Państwa. Obecnie nie ma już takiej potrzeby i w przypadku poniesienia szkody na skutek nie wydania zaświadczenia ETE można dochodzić swych praw od Skarbu Państwa bezpośrednio w powództwie o odszkodowanie.

²⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r. w sprawie IV CZ 113/09: „Przepis art. 767⁴ § 2 k.p.c. rozstrzyga o tym kiedy skarga kasacyjna jest dopuszczalna zarówno we właściwym postępowaniu egzekucyjnym, jak i w postępowaniu w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności. Podobne stanowisko należy przyjąć także wówczas, gdy skarga kasacyjna została wniesiona na postanowienie Sądu drugiej instancji, podjęte po rozpoznaniu zażalenia na postanowienie odmawiające wydanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego (art. 7951–7955 k.p.c.) Przepisy te są postanowieniami z zakresu postępowania egzekucyjnego, ulokowanymi w części trzeciej k.p.c. i dotyczącej tego postępowania. Do zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego ma zastosowanie także art. 767⁴ § 2 k.p.c., który stanowi, iż na postanowienie Sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia, skarga kasacyjna nie przysługuje”.

²⁵ Dz.U. Nr 155, poz. 1037.

Nadto, rozważenia wymaga kwestia dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania. Zgodnie z art. 399 k.p.c.:

§ 1. W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. § 2. Na podstawie określonej w art. 401¹ postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem.

Regulację z art. 399 § 1 k.p.c. należy rozumieć w ten sposób, że wznowienie postępowania służy w stosunku do prawomocnych orzeczeń rozstrzygających sprawę co do istoty (merytorycznych), a więc w stosunku do wyroków, nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym i upominawczym oraz postanowień co do istoty sprawy w trybie nieprocesowym. Można również żądać wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego²⁶. Wobec powyższego należy przyjąć, że chociaż postanowienie sądu drugiej instancji oddalające wniosek wierzyciela o wydanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego jest postanowieniem merytorycznym (musi spełniać określone warunki przewidziane w przepisach rozporządzenia ETE – art. 795¹ § 1 k.p.c.) i prawomocnym, to jednak nie wydaje się możliwe wznowienie postępowania na jego podstawie wobec dyspozycji art. 399 § 1 k.p.c. Kolejną kwestią, nad którą należy się zastanowić, jest możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 399 § 2 k.p.c. i tym samym oparcie skargi na ustawowej podstawie wznowienia wynikającej z art. 401¹ k.p.c.

Można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Możliwe jest bowiem przyjęcie, że regulacja zawarta w art. 399 § 2 k.p.c. odnosi się właśnie do postępowań zakończonych wydaniem postanowień kończących postępowanie w sprawach egzekucyjnych, takich jak postępowanie w sprawie wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, chociażby ze względu na brzmienie art. 13 § 2 k.p.c., który odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o procesie (którego dotyczy wprost art. 399 § 2 k.p.c.). Dlatego też nie można wykluczyć dopuszczalności wznowienia postępowania zakończonego oddaleniem przez sąd drugiej instancji wniosku

²⁶ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 1973 r. w sprawie I CZ 152/72, M. P. Wójcik, *Komentarz do art. 399 k.p.c.*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, A. Jakubecki (red.), J. Bodio, T. Demendecki, O. Marcewicz, P. Telenga, Warszawa 2008.

o wydanie zaświadczenia ETE²⁷. Nasuwa się więc pytanie, czy możliwe jest wniesienie skargi o wznowienie w sytuacji gdy podstawą wydania orzeczenia był akt wspólnotowy prawa pochodnego?²⁸ Ponieważ kwestia badania przez Trybunał Konstytucyjny aktów wspólnotowego prawa pochodnego pozostawała do tej pory nierozstrzygnięta, zatem nie było możliwe na tej podstawie żądać wznowienia postępowania. Jednakże w świetle przełomowego wyr. Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie SK 45/09, w którym:

Trybunał Konstytucyjny stwierdza zatem, że rozporządzenie unijne wykazuje cechy aktu normatywnego w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. (...) rozporządzenia unijne, jako akty normatywne, mogą być poddane kontroli ich zgodności z Konstytucją w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną²⁹,

stało się możliwe na podstawie art. 399 § 2 k.p.c. w zw. z art. 401¹ k.p.c. wznowienie postępowania w przypadku niezgodności rozporządzenia unijnego z Konstytucją. Zatem

²⁷ Zob. D. Zawistowski, *Komentarz do art. 399 k.p.c.* [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), J. Iwułski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, P. Pogonowski, D. Zawistowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, *Artykuły 367–505(37)*, Warszawa 2010.

²⁸ Przepisy stanowiące przez organizację międzynarodową ukonstytuowaną na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej (art. 91 ust. 3 Konstytucji RP). Prawo pochodne Unii Europejskiej (wtórne) znajduje unormowanie w art. 288 Traktatu z Lizbony. Prawo wtórne jest tworzone przez instytucje Unii Europejskiej na podstawie prawa pierwotnego. Wyróżnia się pięć kategorii aktów prawnych tj.: rozporządzenia bezpośrednio stosowane, mają charakter wiążący, adresatami mogą być zarówno państwa, jak i jednostki (zasięg ogólny) oraz dotyczą nieokreślonej liczby przypadków/sytuacji (charakter abstrakcyjny), dyrektywy, decyzje, zalecenia, opinie.

²⁹ Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie SK 45/09: „W postępowaniach przed sądami krajowymi, jednostki (osoby fizyczne i prawne) mogą powoływać się na normy rozporządzeń unijnych i wywodzić z nich swoje prawa (...). Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że rozporządzenia unijne mogą zawierać normy, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzeka ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach jednostek, określonych w Konstytucji (...). W konkluzji należy stwierdzić, że rozporządzenia unijne, jako akty normatywne, mogą być poddane kontroli ich zgodności z Konstytucją w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną. Okoliczność, że są to akty prawa unijnego, jakkolwiek stanowiące również część polskiego porządku prawnego, wpływa na specyfikę tej kontroli sprawowanej przez Trybunał Konstytucyjny. (...) Wobec wskazanej pozycji Konstytucji jako najwyższego prawa Rzeczypospolitej, dopuszczalne jest badanie zgodności z nią norm rozporządzeń unijnych. Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę na konieczność rozróżnienia, z jednej strony, badania zgodności aktów unijnego prawa pochodnego z traktatami, czyli prawem pierwotnym Unii, a z drugiej strony, badania ich zgodności z Konstytucją. Organem, który decyduje ostatecznie o zgodności rozporządzeń unijnych z traktatami jest Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a o zgodności z Konstytucją – Trybunał Konstytucyjny”.

należy stwierdzić, iż przełomowość przywołanego orzeczenia wynika z faktu, iż jest to pierwsze orzeczenie polskiego Trybunału Konstytucyjnego, w którym ten uznał się kompetentnym do badania konstytucyjności aktów prawa instytucji Unii Europejskiej, które mają charakter generalny i abstrakcyjny. Takim właśnie aktami są rozporządzenia unijne, ponieważ adresatami norm rozporządzeń są nie tylko państwa członkowskie i ich organy, lecz także jednostki (podmioty prawa). W świetle powyższego stwierdzić należy, że skarga o wznowienie oparta na ustawowej podstawie wznowienia z art. 401¹ k.p.c. byłaby dopuszczalna w sytuacji, gdyby podstawę orzeczenia stanowiło rozporządzenie ETE (przepis prawa na podstawie którego wydane zostało orzeczenie), następnie uznany przez TK za niezgodny z Konstytucją. Taka sytuacja stwarzałaby zatem możliwość ponownego rozpatrzenia sprawy przez sąd i możliwość uchylecia lub zmiany niekorzystnego orzeczenia. Oczywiście warunkiem możliwości rozpatrywania skargi o wznowienie postępowania będzie spełnienie obu wymagań określonych w art. 410 § 1 k.p.c., czyli zachowania terminu do jej wniesienia oraz oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia. Stwierdzenie braku chociażby jednej z tych przesłanek prowadzi do odrzucenia skargi.

4. Uchylenie wydanego zaświadczenia ETE

Następnym zagadnieniem unormowanym przez k.p.c. jest problematyka uchylecia już wydanego zaświadczenia ETE wynikająca z art. 795⁴ k.p.c. Podstawy uchylecia zaświadczenia ETE określają przepisy rozporządzenia ETE. Zgodnie z jego art. 10 ust. 1 lit. b uchylenie może nastąpić, gdy zaświadczenie ETE zostało nadane oczywiście bezzasadnie, biorąc pod uwagę wymogi ustanowione rozporządzeniem ETE. Do uchylecia zaświadczenia ETE, zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia, stosuje się prawo państwa członkowskiego, w którym zaświadczenie zostało wydane. Sądem właściwym do rozstrzygnięcia w przedmiocie uchylecia zaświadczenia jest sąd, który je wydał (art. 795⁴ § 1 k.p.c.). Uchylenie zaświadczenia ETE następuje na wniosek dłużnika złożony na formularzu stanowiącym załącznik VI do rozporządzenia ETE w terminie miesiąca od doręczenia dłużnikowi postanowienia o wydaniu zaświadczenia ETE (art. 795⁴ § 2 k.p.c.). Jeżeli nie jest sporządzony na takim formularzu, to powinien on spełniać wymogi przewidziane dla pisma procesowego wynikające z przepisów postępowania cywilnego (art. 795⁴ § 3 k.p.c.) oraz wskazywać okoliczności uzasadniające wniosek. Spóźniony wniosek sąd powinien odrzucić. Przed rozstrzygnięciem o uchyleciu zaświadczenia ETE sąd ma obowiązek wysłuchać wierzyciela zgodnie z art. 795⁴ § 4 k.p.c. Obowiązek wysłuchania odnosi się zatem wyłącznie do wierzyciela, a nie do dłużnika i ciąży na sądzie rozstrzygającym jedynie w przypadku, gdy na podstawie wniosku dłużnika o uchylenie zaświadczenia ETE sąd znajduje przesłanki dla uwzględnienia wniosku.

Natomiast nie jest konieczne wysłuchanie wierzyciela w sytuacji, gdy następuje oddalenie bądź odrzucenie wniosku o uchylenie zaświadczenia ETE, w związku z brakiem zagrożenia jego interesów³⁰. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo prawidłowo wezwanego wierzyciela nie jest też przeszkodą do wydania postanowienia w przedmiocie uchylenia zaświadczenia ETE³¹. Na postanowienie w przedmiocie wniosku o uchylenie zaświadczenia ETE, a zatem zarówno na postanowienie o uchyleniu zaświadczenia ETE, jak i na postanowienie o oddaleniu wniosku o uchylenie zaświadczenia ETE przysługuje zażalenie. Wskazuje na to treść art. 795⁴ § 5 k.p.c., w którym znalazło się sformułowanie „w przedmiocie wniosku”, co przesądza o tym, że odmiennie niż w sytuacji wydania zaświadczenia ETE lub odmowy wydania zaświadczenia ETE zażalenie przysługuje na zasadach ogólnych³².

5. Pozostałe uregulowania

Nowelizacja nie wprowadziła natomiast do Kodeksu postępowania cywilnego odrębnych regulacji w zakresie sprostowania zaświadczenia ETE. W związku z tym, będą tu miały odpowiednie zastosowanie ogólne regulacje dotyczące sprostowania orzeczeń na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. w zw. art. 350. k.p.c. Sprostowanie będzie jednak możliwe na wyłączny wniosek złożony przez dłużnika lub wierzyciela do sądu, który wydał zaświadczenie ETE (art. 10 ust. 1 lit. a rozporządzenia ETE)³³. Oznacza to, że sąd z urzędu nie będzie dokonywał sprostowania zaświadczenia ETE. Natomiast zgodnie z brzmieniem art. 10 ust. 1 pkt a rozporządzenia ETE przesłankami sprostowania będą jedynie rozbieżności istniejące pomiędzy orzeczeniem, a wydanym zaświadczeniem ETE.

Ustawodawca w art. 795⁵ k.p.c. odnosi się również do niektórych kwestii proceduralnych związanych z wydaniem zaświadczeń o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem ETE, które są przewidziane i regulowane przez art. 6 ust. 2 rozporządzenia ETE. Z przepisu tego wynika, że wydanie takiego zaświadczenia może mieć miejsce w razie pozbawienia, zawieszenia lub ograniczenia wykonalności tytułu egzekucyjnego, któremu nadano zaświadczenie ETE. Wydanie zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem ETE może nastąpić zarówno na wniosek wierzyciela jak i dłużnika.

³⁰ M. Arciszewski, *op.cit.*, s. 101–102.

³¹ Tak: M. Uliasz, *op.cit.*, s. 490.

³² Z. Miczek, *op.cit.*, s. 53.

³³ Zob. K. Weitz, *op.cit.*, s. 310.

Artykuł 795⁵ § 1 k.p.c. odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów art. 795¹ k.p.c. i art. 795² k.p.c. Zasady dotyczące właściwości sądu oraz jego składu są więc, identyczne jak w przypadku wniosku o wydanie zaświadczenia ETE. Odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 795¹ k.p.c. oznacza, że właściwym do wydania zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem ETE jest sąd, który wydał orzeczenie albo przed którym została zawarta lub zatwierdzona przez sąd ugoda, a w przypadku dokumentu urzędowego sądem właściwym jest sąd rejonowy, w którego okręgu tytuł egzekucyjny został sporządzony. Natomiast odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 795² k.p.c. oznacza, że o wydaniu zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem ETE sąd rozstrzyga postanowieniem w składzie jednego sędziego³⁴. Artykuł 795⁵ § 2 k.p.c. stanowi, że na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem ETE przysługuje zażalenie wierzycielowi i dłużnikowi.

Jak zostało wspomniane powyżej ustawa nowelizująca wprowadziła także zmiany w części trzeciej i czwartej Kodeksu postępowania cywilnego, a mianowicie weszły w życie:

1. art. 820¹ k.p.c., art. 820² k.p.c. i art. 825 pkt 5 k.p.c., które normują zawieszenie i umorzenia postępowania egzekucyjnego. W świetle regulacji art. 820¹ k.p.c., jeżeli w toku egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego zaopatrzonego w zaświadczenie ETE, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie art. 1153¹ k.p.c. zachodzą przesłanki zawieszenia postępowania, sąd na wniosek dłużnika złożony w dowolnym czasie zawiesza postępowanie. Warunkiem obligatoryjnego zawieszenia postępowania egzekucyjnego jest przedstawienie przewidzianego w art. 6 ust. 2 rozporządzenia ETE zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności. Z zaświadczenia musi wynikać, że wykonanie tytułu zostało tymczasowo zawieszona lub uzależniona od złożenia przez wierzyciela zabezpieczenia, które nie zostało wpłacone. Nadto, sąd może również zawiesić postępowanie z innych przyczyn, jeżeli zostały one przewidziane w rozporządzeniu ETE (art. 820² k.p.c.)³⁵. Jeżeli natomiast z zaświadczenia, o którym mowa w art. 6 ust. 2 rozporządzenia ETE wynika, że tytuł wykonawczy zaopatrzonego w zaświadczenie ETE, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie art. 1153¹ k.p.c. nie jest już wykonalny w państwie pochodzenia zastosowanie będzie miał art. 825 pkt 5 k.p.c., czego skutkiem będzie umorzenie postępowania w całości lub w części.

³⁴ Tak A. Marciniak, *op.cit.*, s. 690.

³⁵ Zob. A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1328–1330.

2. art. 840³ k.p.c.³⁶ regulujący odmowę wykonania orzeczenia, któremu nadano zaświadczenie ETE (dotyczy wyłącznie orzeczeń). Ponieważ rozporządzenie ETE wskazuje w art. 21 jedynie podstawy odmowy wykonania orzeczenia zaopatrzonego w zaświadczenie ETE oraz wskazuje iż następuje ono na wniosek złożony w dowolnym czasie, a nie z urzędu badanie tej podstawy przekazane zostało regulacjom państwa wykonania. W Polsce instytucja wniosku o odmowie wykonania została uregulowana jako rodzaj powództwa, które jest możliwe dopiero po nadaniu klauzuli wykonalności. Dłużnik może żądać odmowy wykonania takiego tytułu w całości lub w części. W razie ustalenia przesłanek odmowy wykonania orzeczenia, określonych w Art. 21 rozporządzenia ETE sąd wydaje rozstrzygnięcie w formie wyr. odmawiającego wykonania orzeczenia zaopatrzonego w zaświadczenie ETE. Wyrok taki ma skutki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, który podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych.
3. art. 1153¹ k.p.c. i art. 1153² k.p.c. oraz ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. art. 1153³ k.p.c., które związane są z wykonalnością tytułów egzekucyjnych i nadaniem klauzuli wykonalności. Ustawodawca polski przyjął rozwiązanie, że orzeczenie, ugoda zawarta przed sądem lub zatwierdzona przez sąd oraz dokument urzędowy opatrzone zaświadczeniem ETE w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej stanowi w naszym kraju tytuł egzekucyjny i podlega wykonaniu dopiero po nadaniu klauzuli wykonalności. Z tą też chwilą następuje przekształcenie europejskiego tytułu egzekucyjnego w tytuł wykonawczy. Wyłączenie stosowania art. 1150–1152 k.p.c. o których mowa w art. 1153¹ k.p.c. wynika stąd, że w odniesieniu do orzeczeń, ugód i dokumentów, zaopatrzonych w zaświadczenie ETE nie jest wymagane uprzednie stwierdzenie ich wykonalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. *exequatur*). Te tytuły egzekucyjne są zrównane z polskimi tytułami egzekucyjnymi i dlatego wystarczające jest nadanie im klauzuli wykonalności zgodnie z przepisami obowiązującymi dla krajowych tytułów egzekucyjnych³⁷. Klauzulę wykonalności nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej

³⁶ Zmieniony ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r., która weszła w życie 18 czerwca 2011 r. w zakresie dotyczącym wykonalności europejskich nakazów zapłaty oraz orzeczeń w sprawie drobnych roszczeń wydanych przez sądy państw członkowskich Unii Europejskiej.

³⁷ Tak A. Jakubecki (red.), J. Bodio, T. Demendecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M. P. Wójcik, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012, *Komentarz do art. 11533 k.p.c.*, LEX 131367; H. Dolecki (red.), T. Wiśniewski (red.), A. Hrycaj, A. Jakubecki, P. Rylski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5, *Artykuły 1096–1217*, Warszawa 2012, *Komentarz do art. 11533 k.p.c.*, LEX 114788; Zob. K. Weitz, *op.cit.*, s. 355–336.

dłużnika, a jeżeli tej właściwości nie można ustalić – sąd rejonowy, w którego okręgu ma być prowadzona egzekucja.

VI. Uwagi końcowe

W świetle poczynionych ustaleń stwierdzić należy, że wprowadzenie europejskiego tytułu egzekucyjnego w państwach członkowskich Unii Europejskiej spowodowało duże uproszczenie prowadzenia postępowania egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych. Wzmocniło także współpracę państw członkowskich niejako wymuszając na nich wzajemne i bezwarunkowe zaufanie do systemów prawnych innych państw, w szczególności w zakresie gwarancji procesowych oraz prawa do obrony dłużnika. Wprowadzenie instytucji europejskiego tytułu egzekucyjnego ma wiele istotnych zalet w porównaniu ze stosowanymi wcześniej rozwiązaniami w zakresie współpracy sądowej w sprawach cywilnych. Zniesienie w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi zatwierdzenia zaświadczenia ETE przez organ sądowy w drugim państwie członkowskim, spowodowało swobodny przepływ orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych między tymi państwami. Doprowadziło to, do ograniczenia opóźnień związanych z ich wykonaniem w innym państwie członkowskim oraz ponoszenia kosztów przez wierzycieli egzekwujących. Najważniejszą jednak zaletą wprowadzenia ETE jest nie tylko przyspieszenie i ułatwienie wykonania orzeczenia, ale przede wszystkim wyeliminowanie jakiegokolwiek zaangażowania systemu sądowego państwa członkowskiego, w którym orzeczenie ma zostać wykonane. Problem mogą stanowić natomiast różnice uregulowań proceduralnych europejskiego tytułu egzekucyjnego w poszczególnych państwach członkowskich, które mogą być na tyle istotne, że uniemożliwią funkcjonowanie tej instytucji w stosunkach prawnych pomiędzy nimi. Stosowanie rozporządzenia ETE z pewnością przyniesie także inne problemy praktyczne i związane z tym pytania, na które dopiero orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości³⁸ będzie mogło udzielić odpowiedzi. Należy jednak pamiętać o tym, że aby zapewnić skuteczne i jednolite stosowanie prawa wspólnotowego, a także uniknąć jakichkolwiek rozbieżności w jego wykładni, sądy krajowe mogą, a w niektórych przypadkach są zobowiązane zwrócić się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości o dokonanie

³⁸ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (potocznie: Europejski Trybunał Sprawiedliwości) – instytucja sędziowska Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, z siedzibą w Luksemburgu. Składa się z trzech organów sędziowskich: Trybunału Sprawiedliwości, Sądu i Sądu do spraw Służby Publicznej.

wykładni danego zagadnienia prawa wspólnotowego, aby w ten sposób umożliwić na przykład zweryfikowanie zgodności ich ustawodawstwa krajowego z prawem wspólnotowym. Taka sytuacja będzie mieć miejsce w przypadku wystąpienia problemów związanych z wykładnią przepisów rozporządzenia ETE. W tym zakresie sąd krajowy może zwracać się o dokonanie wykładni przepisów jedynie do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Natomiast w razie pojawienia się innych problemów praktycznych, sądy krajowe poszczególnych państw członkowskich będą zmuszone podejmować samodzielne decyzje.